

Remissvar delar av betänkande *SOU 2024:35 - en framtid för alm och ask – förädling, forskning och finansiering* och förslag till Förordning om ändring i växtskyddsförordningen (2022-795) dnr LI2024/01123

Region Gotland har getts möjlighet att lämna remiss på delar av betänkandet *SOU 2024:35 En framtid för alm och ask – förädling, forskning och finansiering* och förslag till Förordning om ändring i växtskyddsförordningen (2022-795).

Inledningsvis vill Region Gotland, både i egenskap av parkförvaltare som skogsförvaltare, understryka vikten av att det fortsatta arbetet med att bekämpa almsjukan på Gotland fortskrider och att den aktuella myndigheten, Skogsstyrelsen, ges de bästa förutsättningarna för detta. Konsekvenserna vid en upphörd bekämpning skulle vara mycket omfattande för allmänheten i form av förlorade ekosystemtjänster såsom syreproduktion, luftrening, kolupptagning, kollagring, dagvattenfördröjning och mycket mer. Även de ekonomiska konsekvenserna skulle bli oerhörda för alla privata fastighetsägare som har almar på sina fastigheter. Region Gotland har på allmän platsmark inventerat närmare 500 almar på individnivå och bara där skulle de ekonomiska konsekvenserna kunna bli förödande.

Förslaget till att förorda en ändring i växtskyddsförordningen (2022:795) som innebär att Skogsstyrelsen får meddela om förbud, begränsningar med mera för vissa skogsskadegörare föreslås nu även omfatta almsjuksvampen (*Ophiostoma novo-ulmi*). Vi ser positivt på detta. Det krävs, menar vi, en samlad insats för att begränsa spridningen av almsjuka och då är det viktigt att Skogsstyrelsen som samordnar detta har de verktyg som krävs exempelvis i form av lagstöd. Region Gotland delar även Naturvårdsverkets synpunkt att almsjuksvampen inte bör tas upp som en invasiv art enkom på Gotland.

Region Gotland vill understryka vikten av att Skogsstyrelsens arbete både med inventeringar och provtagningar men även i det operativa arbetet med avverkning och destruering kan fortskrida utan uppehåll. Om avverkning och destruering skulle åläggas markägaren i syfte att spara pengar menar vi att det finns en ökad risk för en ökad spridning då markägaren sannolikt inte alltid har den kompetens som krävs för att utföra arbetet på ett korrekt sätt.

Det vore dock önskvärt att utredningen även omfattade huruvida en större smidighet kan skapas när det gäller konflikter med olika typer av lagskydd exempelvis biotopskyddade alléer, 7 kapitlet 11 § Miljöbalken. Det skulle kunna vara krav på snabbare handläggningstider alternativt att utreda möjligheten att få avverka smittade träd utan föreliggande dispens. Andra lagskydd som kan komma i konflikt med en effektiv bekämpning av almsjuka är exempelvis kravet på 12:6 samråd enligt Miljöbalken, utökad lovplikt såsom marklov kopplad till Plan- och bygglagen, skyddade miljöer enligt Kulturmiljölagen, lagar kopplade till skyddad natur i exempelvis naturreservat och säkert många fler. Utredningen skulle kunna diskutera hur tillstånds- och dispensansökningar kan effektiviseras samt om kraven på kompensationsåtgärder/återplantering kopplade till dessa kan mildras så att örnamärkta medel för almsjukebekämpning kan fördelas och användas

mera effektivt. Det är viktigt menar vi om denna process kan påskyndas eftersom smittade träd bör kunna avverkas skyndsamt.

Under avsnitt 5.3.2 diskuteras vad kommande lagstiftning bör adressera. En av punkterna rör den enskilde markägarens hantering vid nedtagning av almsjuka träd. Diskussionen kunde kanske även omfatta huruvida markägaren har den kunskap och utbildning att utföra arbetet på ett säkert sätt för sig själv och för tredje man, och att denne har erforderliga försäkringar. Under avsnittet om påverkan på mark bör man diskutera användningen av glyfosatpreparat, s k Roundup Plug som Skogsstyrelsen använder för en effektiv bekämpning och hur detta skall hanteras när preparatet inte längre tillåts. Enligt EU – kommissionen (2023/2660) är medlet tillåtet till den 15 december 2033. Men sedan 2021 gäller dock förbud mot användning av denna typ av växtskyddsmedel inom vissa områden (bland annat parker eller andra områden som är rekreationsområden och som allmänheten har tillträde till, tomtmark m.m.) och det är den kommunala nämnden som under vissa förutsättningar kan medge dispens från förbudet. På Gotland har kommunen i nuläget skrivit en generell dispens beträffande almsjuka som sträcker sig till 2026 och som gäller hela ön inom områden med förbud. Det finns en oklarhet kring hur denna typ av dispens skall hanteras fortsättningsvis vilket borde uppmärksammas i analysen.

I Bilaga 2 förklaras hur beräkningar av trädens värden har gjorts, framför allt de ekonomiska värdena. Det finns flera sätt att beräkna detta men några värderingsmodeller som skulle kunna komplettera arbetet är *Ekonomisk värdering av träd Alnarpsmodellen* [Alnarpsmodellen-2.2.pdf \(tradforeningen.org\)](#) som räknar ut ett träds värde baserat på återanskaffningskostaden. Ett annat verktyg/program som räknar ut trädens leverans av ekosystemtjänster är i-Tree som även översätter ekosystemtjänsterna till kronor och ören [i-Tree Tools - Calculate the benefits of trees! \(itreetools.org\)](#). Verkyget/programmet visar även värdet av trädets lagrade kol, som finns kvar även i döda träd, vilket kan ge en balans i diskussionen och vara ett diskussionsunderlag vid val av bekämpningsåtgärder, d v s om möjligt förorda åtgärder som innebär att kollagringen kan finnas kvar.

I Bilaga 2 har man även beräknat att det kommer att krävas kompensationsåtgärder i form av ersättningsträd för 5 % av träden som skulle kunna drabbas. I Visby där alla parkträd inventerats är andelen biotopskyddade träd 40,5 %. Kompensation med ersättningsträd krävs normalt i alla i tillstånd som rör biotopskyddsdispenser. Men menar att siffran 5 % möjligen är för lågt beräknad.

Sammanfattningsvis menar Region Gotland att det är en bra och väl genomarbetad utredning som kommer att bidra till en effektivare bekämpning av almsjuka på Gotland.

Therese Bendelin
Avdelningschef
Park- och trafikavdelningen
Teknikförvaltningen

Jenny Iversjö
Avdelningschef
Mark- och exploateringsavdelningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen